

навчитись працювати на високотехнологічному обладнанні та отримати теоретичні і практичні навички щодо прототипування власних бізнес-ідей.

Список використаних джерел:

1. Бетлій О. Пріоритети допомоги ЄС Україні: взаємовигідний рух назустріч: аналітичний звіт. / О. Бетлій та ін. // URL: http://www.ier.com.ua/files//publications/Books/2018/IER_Priority_reform_report_6.07.2018_1.pdf (дата звернення: 11.12.2018).
2. Звіт щодо Індексу цифрової економіки та суспільства (Digital Economy and Society Index, DESI) (опублікованого 18 травня 2018 року). URL: <https://ec.europa.eu/jrc/en/news/latest-statistics-ict-sector-and-its-rd-investment-available>
3. Козик В. В. Дослідження становлення і розвитку FabLab як форми взаємодії науки і виробництва в Україні. / В.В. Козик та ін. // Міжнародний науковий журнал «Технологічний аудит та резерви виробництва». 2019. №1. URL: <http://journals.uran.ua/tarp/issue/archive> (дата звернення: 01.09. 2019)

Ніколаєва А.М., к.е.н., доцент

Іщук Л.І., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підприємства, що займаються інноваційною діяльністю, завжди були рушійною силою розвитку економіки країни. На відміну від підприємств не зайнятих розробкою інноваційних проектів, на інноваційних підприємствах гостро постає питання забезпечення достатнього обсягу фінансування як операційної так і інноваційної діяльності. Тому грамотному управлінню грошовими потоками на таких підприємствах повинна приділятися належна увага.

Як показало дослідження, ті стандартні інструменти управління грошовими потоками, що застосовуються сьогодні на інноваційних підприємствах, в більшості своїй їм не підходять, оскільки вони не враховують специфіку інноваційної діяльності, не дозволяють своєчасно приймати необхідні управлінські рішення. Тому є необхідність в дослідженні особливостей видів грошових потоків підприємств, що займаються інноваційною діяльністю.

Згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність», інноваційне підприємство (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) – підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг [1]. Отже, віднесення підприємства до категорії інноваційного можливо лише, якщо воно постійно здійснює розробку, виробництво і реалізацію інноваційної продукції.

Будь-яке інноваційне підприємство може здійснювати інноваційну діяльність тільки за умов наявності грошових коштів для її фінансування. Інноваційне підприємство може отримувати грошові кошти на здійснення

інноваційної діяльності з різних джерел. Згідно з українським законодавством передбачені такі джерела фінансування інноваційної діяльності [1]:

а) кошти Державного бюджету України;

б) кошти місцевих бюджетів і кошти бюджету Автономної Республіки Крим;

в) власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ;

г) власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності;

д) кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб;

е) інші джерела, не заборонені законодавством України.

У результаті руху грошей на інноваційному підприємстві виникають специфічні грошові потоки, що є частиною його фінансової діяльності, а також утворюються певні грошові фонди, які відрізняють його від підприємства, яке не зайняте інноваційною діяльністю. Специфіка грошових потоків і грошових фондів інноваційного підприємства визначається, перш за все, особливостями розробки, виробництва і реалізації інноваційної продукції:

– виручка від реалізації інноваційної продукції відсутня тривалий час, оскільки для її появи інноваційна продукція повинна знайти своїх споживачів;

– найважливішим джерелом фінансування її розробки і виробництва виступають кошти фондів цільового фінансування інновацій;

– розробка інноваційної продукції та виробництво її першої партії тягне за собою отримання державних охоронних документів, а також підтримання їх в силі, що тягне за собою певні витрати.

Дослідженню сутності та видів грошових потоків у вітчизняних і зарубіжних наукових джерелах присвячено достатньо уваги. Це праці таких відомих зарубіжних і вітчизняних науковців, як Ю. Брігхем, Р. Брейлі, Дж. Ван Хорн, Б. Коласс, С. Фішер, А. Шеремета, І. Бланк, Н. Завадська, А. Поддєрьогін, Р. Слав'юк, О. Терещенко та ін. Найбільш повно класифікацію грошових потоків, на нашу думку, висвітлює І.О. Бланк, де він виокремлює 19 ознак і відповідні види грошових потоків [2, с. 520-521]. Охарактеризуємо особливості видів грошових потоків, що притаманні інноваційним підприємствам.

Так, для недавно створюваних інноваційних підприємств грошові потоки за рівнем достатності обсягу є, зазвичай, дефіцитними і сума чистого грошового потоку від операційної діяльності за звітний період характеризується негативною величиною. Це пов'язано, перш за все, з тим, що наявних грошових коштів завжди не вистачає на фінансування всіх інноваційних проектів, які прагнуть вести інноваційні підприємства. Для інноваційних підприємств, які вже змогли знайти постійний ринок збуту своєї інноваційної продукції і почали отримувати запланований прибуток за проектом, сума чистого грошового потоку від операційної діяльності за звітний період стає, як правило, позитивною, а самі грошові потоки стають надлишковими.

Від інвестиційної діяльності у багатьох інноваційних підприємств надходження часто несуттєво, але перевищують виплати. Це пояснюється тим, що інноваційні підприємства в більшості своїй отримують на безповоротній основі

цільові кошти на розвиток інноваційної діяльності від різних інвестиційних фондів, органів місцевого управління тощо (наприклад, на розвиток виробництва запатентованої продукції, що не має аналогів в світі). Також в якості надходжень від інвестиційної діяльності інноваційного підприємства виступають кошти від продажу патентів або ліцензій. Тому чистий потік грошових коштів від інвестиційної діяльності інноваційного підприємства часто позитивний, проте дефіцитний (надходжень недостатньо для повного покриття всіх витрат підприємства по його інноваційних проектах).

Від фінансової діяльності інноваційне підприємство часто має більше надходжень, ніж виплат. Тільки тут, цільові надходження на розвиток інноваційної діяльності з різних джерел здійснюються на поворотній основі в якості кредитів і позик. Чистий потік грошових коштів в рамках фінансової діяльності у багатьох інноваційних підприємств часто позитивний, але дефіцитний, оскільки надходжень у вигляді кредитів і позик, як правило, недостатньо для покриття повної потреби в цілеспрямованому витрачанні грошових коштів.

Безліч грошових потоків інноваційного підприємства, зазвичай, є дискретними (наприклад, одиничне безоплатне надходження від фонду або оплата науковим співробітникам відрядження для випробування інноваційної продукції). Це пов'язано, перш за все, з тим, що інноваційне підприємство, діючи в умовах невизначеності і ризику, здійснює безліч одиничних господарських операцій.

Грошові потоки інноваційного підприємства характеризуються також певними особливостями, обумовленими специфікою інноваційної діяльності, такими як: ризиковий характер її здійснення, своєрідні джерела її фінансування, наявність надзвичайних (непередбачених) витрат в процесі її здійснення, неможливість управляти обсягом і терміном цільового фінансування.

Так, за можливістю управління виділяють керований і некерований грошові потоки. Це потоки, які, відповідно, можуть бути змінені в часі або за обсягом за бажанням менеджерів і які не можуть бути змінені в часі або за обсягом менеджерами підприємства. Найбільш значимі для інноваційного підприємства грошові потоки (фінансування інноваційних проектів з різних джерел) є некерованими. Менеджери ніяк не можуть впливати на те, коли і в якому обсязі, наприклад, Фонд розвитку інновацій зможе перевести гроші на рахунок інноваційного підприємства. Як правило, фонди затримують перерахування грошових коштів і розбивають загальну суму фінансування на кілька траншів.

За ступенем поворотності грошовий потік інноваційного підприємства можна поділити на грошовий потік на поворотній основі і грошовий потік на безповоротній основі. Це пояснюється тим, що грошові кошти, що виділяються з різних джерел на фінансування інновацій, інноваційне підприємство може отримувати як на поворотній, так і на безповоротній основі (наприклад, фінансова підтримка інноваційних проектів за рахунок коштів з державного чи місцевих бюджетів). Така класифікація грошових потоків інноваційного підприємства дозволяє по-різному ними управляти, враховуючи особливості отримання та повернення фінансування з різних джерел.

Оскільки випуск інноваційного продукту на ринок пов'язаний з певною невизначеністю і ризиком, то грошові потоки, пов'язані з інноваційною діяльністю, можуть бути як надійними так і ризиковими. Більшість грошових потоків вітчизняних інноваційних підприємств носять переважно ризиковий характер.

Таким чином, врахування всіх особливостей грошових потоків інноваційних підприємств дозволить значно підвищити ефективність управлінських рішень під час їх господарювання та забезпечить підвищення прибутковості інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України № 40-IV від 04.07.2002. *Відомості Верховної Ради*. 2002. №36. Ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 23.10.2019 р.).
2. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб.. К. : Ельга, 2008. 724 с.

Письменна Т. В., к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту та страхування Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

За сучасних тенденцій розвитку економіки кожен суб'єкт господарювання усвідомлює, що його місце поряд з іншими економічними агентами визначається конкурентоспроможністю. У свою чергу, забезпечення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання можливе тільки за умови використання нових технологій, упровадження сучасного устаткування, виробництва вдосконаленої продукції. Усе свідчить про необхідність активізації інноваційної діяльності суб'єкта господарювання для зміцнення його конкурентної позиції у ринковому середовищі.

Звертаючись до суті інноваційного розвитку підприємства, зазначимо, що цей процес передбачає впровадження перспективних нововведень для забезпечення стратегічної гнучкості суб'єкта господарювання. У його ході відбувається орієнтація діяльності підприємства на отримання високих фінансових результатів за рахунок інноваційних чинників, що передбачають постійний пошук нових засобів і сфер реалізації потенціалу суб'єкта господарювання.

Нагадаємо, що результати інноваційної діяльності підприємства можуть бути втілені у новій або вдосконаленій продукції, що виробляється зі застосуванням новітніх методів на базі сучасного обладнання. Тому, прагнучи модернізувати свою технологічну базу, суб'єкти господарювання у ході здійснення інноваційної діяльності суттєво витрачаються на придбання машин і обладнання.